

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 161/2023
05.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Марко Латковић, адвокат из ..., против тужене Основна школа „Бранко Радичевић“ из Александра, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Зрењанину, ради исплате накнаде за исхрану и регреса, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3343/22 од 06.10.2022. године, у седници одржаној 05.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3343/22 од 06.10.2022. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Кикинди П1 360/21 од 17.05.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да му исплати укупан износ од 237.628,13 динара и то: на име неисплаћене накнаде за исхрану у току рада (топли оброк), у временском периоду од 01.05.2018.године до 30.04.2021.године износ од 111.459,00 динара и на име неисплаћене накнаде за регрес за коришћење годишњег одмора, за период од 01.05.2018.године до 30.04.2021.године износ од 126.169,13 динара, све у појединачним месечним износима, са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате, на начин ближе описан у овом ставу изреке. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади настали парнични трошак у износу од 85.352,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 3343/22 од 06.10.2022. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен захтев којим је тужилац тражио да се тужена обавезе да му за период од 01.05.2018. године до 30.04.2021. године исплати и то: накнаду трошкова за исхрану у току рада у укупном износу од 111.459,00 динара и накнаду за регрес за коришћење годишњег одмора у укупном износу од 126.169,13 динара у појединачним месечним износима са законском затезном каматом од доспелости сваког износа до исплате, на начин ближе описан у овом ставу изреке, као и на име накнаде трошкова поступка износ од 85.352,00 динара. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој на име накнаде трошкова првостепеног поступка исплати износ од 9.000,00 динара. Ставом

трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој на име накнаде трошкова другостепеног поступка исплати износ од 18.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, у смислу одредбе члана 408, у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), па је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у утуженом периоду био у радном односу код тужене. Он је до 30.11.2018.године био распоређен на послове ..., а након тога на послове ..., а све време му је био утврђен коефицијент за обрачун и исплату плате 7,82. Тужена је тужиоцу у спорном периоду обрачунавала плату као производ основице и коефицијента сложености посла и тако добијени износ је увећавала до износа минималне зараде. У обрачунским листама тужена није исказивала накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора као посебну обрачунску ставку. Висина тражених накнада утврђена је на основу налаза и мишљења судског вештака економско – финансијске струке, друге варијанте - према критеријумима из ПКУ за јавна предузећа у комуналној делатности на територији РС, којим је прописано да запосленом припада накнада трошкова за исхрану у току рада у висини од 250,00 динара – бруто на дневном нивоу и накнаде за трошкове за регрес за коришћење годишњег одмора у висини од 75 % просечно исплаћене зараде по запосленом у РС.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев, налазећи да накнада трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора нису садржани у коефицијенту радног места тужиоца, с обзиром на то да је тужена тужиоцу исплаћивала плату у висини минималне зараде, па да је дужна да те накнаде исплати у износу утврђеном вештачењем, а према критеријумима из Посебног колективног уговора за јавна предузећа у комуналној делатности на територији Републике Србије која се финансирају из буџета, а у недостатку параметара из општих аката који су били на снази код тужене у спорном периоду.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев, из разлога што су у складу са чланом 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама, који је *lex specialis* у односу на Закон о раду, ове накнаде садржане у коефицијенту за обрачун плата, што значи да се исте остварују кроз обрачун и исплату плата услед чега нема основа да се примењују најповољнији критеријуми, односно параметри у тренутно важећим колективним уговорима у РС

По оцени Врховног касационог суда, одлука другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 187. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17... 6/20), прописано је да се на утврђивање и обрачун плата, накнада и додатака запослених у установи примењују прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама.

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 157/20), прописује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3). Одредбом члана 3. став 1. тог Закона, прописано је да основицу за обрачун и исплату плата утврђује Влада, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије. На основу одредбе члана 4. став 1. истог Закона, прописано је да коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, а став 2. истог члана, да коефицијент садржи и додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

Посебан Колективни уговор за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, бр. 21/15 и 92/20), у одредби члана 20. прописује елементе за утврђивање плате, тако да се плата утврђује на основу: основице за обрачун плате, коефицијента са којим се множи основица, додатака на плату и обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плата у складу са законом (став 1). Уколико је основна плата запосленог, која је утврђена на основу основице за обрачун плата и коефицијента из прописа о коефицијентима за обрачун и исплату плата, за пуно радно време и остварени стандардни учинак, мања од минималне зараде, основна плата запосленог утврђена на горе описани начин, исплаћује се у висини минималне зараде (став 2).

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 95/18), у одредби члана 118. став 1. прописано је да запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду и то, између осталог, за исхрану у току рада, ако послодавац ово право није обезбедио на други начин (тачка 5) и регрес за коришћење годишњег одмора (тачка 6), а према ставу 2. истог члана, висина трошкова из става 1. тачка 5. овог члана мора бити изражена у новцу. Одредбе овог Закона примењују се и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено, на основу одредбе члана 2. став 2. тог закона.

Уредбом о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... 19/21), коју је Влада Републике Србије донела на основу члана 8. Закона о платама у државним органима и јавним службама, утврђени су коефицијенти за обрачун плата запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 2. став 1. тачка 1. те Уредбе, утврђени су коефицијенти за обрачун исплата запослених из члана 1. ове Уредбе, које се примењују на запослене у основном образовању.

У конкретном случају, тужилац је запослен у школи, па се на утврђивање и обрачун његове плате, као и накнада и додатака по основу рада према одредби члана 187. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања, примењују прописи

којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама. Супротно наводима ревизије, супсидијарна примена Закона о раду прописана је само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорностим запослених нису другачије уређени. Пошто посебан закон – Закон о платама у државним органима и јавним службама прописује да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора, следи да та одредба посебног Закона искључује примену опште норме из Закона о раду. Посебним Колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, бр. 21/15 и 92/20, чије важење је на основу Споразума продужено до 05.03.2022. године) није предвиђено право запослених на накнаду трошкова за исхрану у току рада и трошкова регреса за коришћење годишњег одмора. Дакле, како на основу члана 4. став 2. цитираног Закон о платама у државним органима и јавним службама као *lex specialis*, произлази да су примања по основу накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора садржана у коефицијенту као једном од елемената плате, то не постоји правни основ за остваривање предметног права тужиоца. Тај основ не постоји ни у општем акту. Стога је правилан закључак другостепеног суда да тужиоцу не припада право на накнаду трошкова за исхрану у току рада и за регрес за коришћење годишњег одмора пошто су те накнаде садржане у коефицијенту његове плате, па је стога чињеница да му је у спорном периоду исплаћивана минимална зарада на основу одредбе члана 20. став 2. Посебног Колективног уговора за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика (као она основна плата која се исплаћује у тој висини у ситуацији када је била нижа од минималне зараде) без утицаја на другачију одлуку јер она не активира права из Закона о раду као општег закона.

Правилно је одлучено и о накнади трошкова поступка на основу члана 165. став 2. у вези чланова 153. став 1. и 154. ЗПП.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Драгана Маринковић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**